

PROLÓG

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Ján 1,1–5; 1Moj 1,1; Ján 1,9–13; Ján 3,16–21; Ján 9,35–41; Mat 7,21–23; Ján 17,1–5

ÚVODNÝ TEXT

„Na počiatku bolo Slovo, to Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh.“ Ján 1,1

V prvej lekcii sme sa venovali záveru Evanjelia podľa Jána, v ktorom autor vysvetľuje dôvod napísania knihy. Tento týždeň sa sústredíme na úvod evanjelia. Ján, inšpirovaný Svätým Duchom, v ňom ukazuje smer, ktorým chce viesť svojich čitateľov. V prvých slovách a vetách svojich kníh pisateľa Novej zmluvy zvyčajne odhaľujú témy, ktorým sa chcú venovať. Podobne koná aj Ján. Svoje témy predstavuje ako súčasť veľkého kozmického príbehu, ktorý zobrazuje najdôležitejšie pravdy o Ježišovi Kristovi – pravdy, ktoré siahajú ešte pred stvorením.

Ján teda na úvod predstavuje Ježiša ako Mesiáša. Tým získavajú čitatelia výhodu, ktorú postavy v jeho knihe nemali. Čitateľ môže jasne rozpoznať veľké témy, ku ktorým sa evanjelista vracia pri rozprávaní Ježišovho príbehu. Autor ich zasadzuje do historického obdobia Ježišovho pozemského života.

OSNOVA LEKCIE

Tento týždeň sa teda zameriame na *Prológ* Evanjelia podľa Jána (1,1–18) a na najdôležitejšie témy knihy. Tieto témy budeme potom sledovať aj na iných miestach evanjelia.

- Ján 1,1–5: „To Slovo bolo Boh“ (nedeľa)
- Ján 1,14: „A Slovo sa stalo telom“ (pondelok)
- Ján 1,9–13: Ľudská reakcia na stretnutie so „Slovom“ (utorok)
- Ján 3,16–21: Ľudská viera x nevera (streda)
- Ján 17,1–5: Sláva Otca i Syna (štvrtok)

NA POČIATKU – BOŽSKÝ LOGOS

¹Na počiatku bolo Slovo, to Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh.

²Ono bolo na počiatku u Boha.

³Ním vzniklo všetko a bez neho nevzniklo nič z toho, čo jestvuje.

⁴V ňom bol život a život bol svetlom ľudí.

⁵A to svetlo v tme svieti, ale tma ho nepohltila. (Ján 1,1–5)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Čo odhaľujú úvodné slová Evanjelia podľa Jána (Ján 1,1–5) o Slove, Ježišovi Kristovi?

Evanjelium podľa Jána sa začína touto úžasnou myšlienkou: „Na počiatku bolo Slovo, to Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh.“ (Ján 1,1) Táto jediná veta obsahuje takú hlbokú myšlienku, ktorú len sotva dokážeme v plnosti pochopiť.

Po prvé, evanjelista odkazuje na príbeh o stvorení, ktorý sa začína slovami „Na počiatku“ (1Moj 1,1). Slovo existovalo už pred začiatkom vesmíru. Ján takto potvrdzuje Ježišovu večnú existenciu.

Potom pokračuje: „To slovo bolo u Boha.“ O niečo neskôr evanjelista ukazuje, že je „v lone Otca“ (Ján 1,18). Bez ohľadu na to, ako sa môžeme snažiť predstaviť si, čo to presne znamená, jedna vec je istá: Ježiš a Otec sú si dôverne blízki. A napokon hovorí: „A to Slovo bolo Boh.“ Ale ako môže byť Slovo u Boha a zároveň byť Boh? S odpoveďou nám môže pomôcť grécky originál textu. V gréčtine existuje niečo ako určitý člen, ale nie neurčitý člen. Pre nás je dôležité, že grécky určitý člen poukazuje na konkrétnosť – nejaký konkrétny predmet alebo osobu.

Vo fráze „Slovo bolo u Boha“ má výraz „Boh“ člen, teda poukazuje na konkrétneho jednotlivca, Otca. Dalo by sa to vyjadriť ako *A Slovo bolo u Otca*. Vo fráze „a to Slovo bolo Boh“ výraz Boh nemá člen, čo v tomto kontexte poukazuje na vlastnosti božstva. *Ježiš je Boh*. Nie je to isté ako Otec, ale stále je božským Synom Božím, druhou Božskou osobou.

Takéto chápanie potvrdzuje apoštol v ďalších veršoch. Text Ján 1,3.4 hovorí, že Ježiš je Stvoriteľom všetkého, čo bolo stvorené. Všetko, čo kedysi neexistovalo, ale potom vzniklo, začalo existovať iba prostredníctvom Ježiša, Boha Stvoriteľa.

„Ježiš Kristus bol od večnosti jedno s Otcom. Bol *Božím obrazom*, obrazom Božej veľkosti a velebnosti, *odbleskom slávy Boha*.“ (DA 19; CL 9)

APLIKÁCIA ■ Prečo je úplné božstvo Krista takou dôležitou súčasťou kresťanskej teológie? O čo by sme prišli, keby bol Ježiš (akýmkoľvek spôsobom) iba stvorenou bytosťou? Podelte sa o svoju odpoveď v triede sobotnej školy. Buďte pripravení diskutovať o tom, prečo je Kristovo večné božstvo také dôležité pre našu vieru.

SLOVO SA STALO TELOM

¹Na počiatku bolo Slovo, to Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh.

²Ono bolo na počiatku u Boha.

³Ním vzniklo všetko a bez neho nevzniklo nič z toho, čo jestvuje.

¹⁴To Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami a my sme videli jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodný Syn, plný milosti a pravdy. (Ján 1,1–3.14)

Čo hovoria úvodné verše (Ján 1,1–3.14) o Ježišom diele? V čom je táto pravda taká dôležitá?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Ján nezačína svoje evanjelium menom „Ježiš“ alebo Jeho úlohou Mesiáša, ale výrazom *logos*. Približne v čase vzniku evanjelia rôzne filozofie používali termín *logos* na označenie rozumového princípu celého vesmíru alebo na označenie myšlienky logiky alebo samotného rozumu.

V tejto súvislosti uvedme, že učenie vplyvného antického filozofa Platóna rozdelilo realitu na dve sféry. Jednou je nebeská a nemenná ríša, kde existuje absolútna dokonalosť. Tou druhou je tunajšia ríša – kaziaca sa, meniac sa, veľmi nedokonalá reprezentácia dokonalej ríše „hore“, nech už to znamenalo čokoľvek. (Platón na túto otázku nikdy neodpovedal.) Niektoré filozofie identifikovali *logos* ako nejakého abstraktného prostredníka medzi večnými formami a porušiteľnými, pozemskými formami.

Ján používa tento výraz úplne iným spôsobom. Tvrdí, že pravda, *logos*, nie je nejaký éterický a abstraktný pojem vznášajúci sa medzi nebom a zemou. Naopak, *logos* je osoba: Ježiš Kristus, ktorý sa stal telom a prebýval medzi nami (Ján 1,14).

Pre Jána je *logos* Božie Slovo. Ešte dôležitejšie je, že Boh komunikoval, to znamená, že sa zjavil ľudstvu tým najradikálnejším spôsobom: Boh sa stal jedným z nás.

V Jánovom evanjeliu *logos* predstavuje večného Boha, ktorý vstupuje do času a priestoru, hovorí, koná a spája sa s ľuďmi na osobnej úrovni. Večný Boh sa stal ľudskou bytosťou, jedným z nás.

V Ján 1,14 apoštol naznačuje, že *logos*, Slovo „sa stalo telom a prebývalo medzi nami“. Grécke slovo prekladané ako „prebývať“ vychádza zo základu „postaviť si stan“, „stanovať“. Ján odkazuje na 2Moj 25,8, kde Boh povedal Izraelitom, aby urobili svätyňu, „svätostánok“, aby mohol *prebývať* uprostred nich. Tak isto Ježiš, božský Syn Boží, vo vteleení vstúpil do ľudského tela a zahalil svoju slávu, aby sa s Ním ľudia mohli stretnúť.

- Uvažuj nad dôsledkami Jánových slov. Sám Boh, Stvoriteľ, sa stal ľudskou bytosťou, jedným z nás, a žil tu medzi nami. (A to sme sa ešte nedostali k tomu, že za nás zomrel!) Čo nám to hovorí o realite Božej lásky k ľudstvu? V čom je táto úžasná pravda pre nás zdrojom útechy a nádeje?

APLIKÁCIA

POČUŤ ALEBO NEPOČUŤ SLOVO

⁹Bolo tu pravé svetlo, čo osvecuje každého človeka, to prichádzalo do sveta. ¹⁰Bol vo svete a svet ním vznikol, ale svet ho nespoznal. ¹¹Do svojho vlastného prišiel, ale jeho vlastní ho neprijali. ¹²Tým však, čo ho prijali a veria v jeho meno, dal moc stať sa Božími deťmi; ¹³tí, čo sa nenarodili ani z krvi, ani z telesnej žiadosti, ani z vôle muža, ale z Boha. (Ján 1,9–13)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako Ján zobrazuje reakciu ľudí na príchod Ježiša (Ján 1,9–13)?

Prolog Evanjelia podľa Jána (Ján 1,1–18) opisuje nielen to, kto je Ježiš Kristus, Slovo (*logos*), ale aj to, aký postoj k Nemu zaujali ľudia. Vo verši 1,9 je nazvaný pravým Svetlom, ktoré osvecuje každého človeka na svete. Toto svetlo osvetľuje svet a dáva mu zmysel. C. S. Lewis napísal: „Verím v kresťanstvo rovnako ako verím, že Slnko vyšlo – nielen preto, že ho vidím, ale preto, že vďaka nemu vidím všetko ostatné.“ („Is Theology Poetry?“ Samizdat University Press, 2014, s. 15, pôvodne vydané v roku 1944)

Všimnime si aj dôsledky toho, čo hovorí verš Ján 1,9. Svetlo prichádza ku každému, ale nie každý ho prijíma. Ako uvidíme v zajtrajšej časti, dôležitou témou Jánovho evanjelia je, či ľudia prijímajú alebo odmietajú Ježiša. Táto téma sa začína už v *prológu*. Smutným konštatovaním je, že Mesiáš prišiel k svojmu ľudu (ľudu Izraela), ale mnohí Ho neprijali ako Mesiáša.

Aj apoštol Pavol sa zaoberá touto tragickou témou v Rimanom 9–11, kde píše, že mnohí Židia odmietli Ježiša. Ale Pavol nekončí negatívne. Ukazuje, že mnohí Židia spolu s pohanmi napokon prijímú Ježiša ako svojho Mesiáša. V skutočnosti varuje pohanov, aby sa nad Židov nevyvyšovali. „Ved' ak si bol ty odťatý z planej olivy od prirodzenosti a bol si proti prirodzenosti zaštepený do dobrej olivy, o čo skôr budú do vlastnej olivy zaštepení tí, čo k nej patria podľa prirodzenosti.“ (Rim 11,24)

V podobnom duchu Ján hovorí, že všetci, ktorí prijímú Ježiša ako svojho Spasiteľa, stanú sa Božími deťmi. Toto sa deje vierou v Jeho meno. (Pozri Ján 1,12.13.) Tu sa nachádza prepojenie medzi *prológom* a záverom evanjelia. V Ján 20,31 apoštol uvádza, prečo napísal svoju knihu: „Aby ste verili, že Ježiš je Mesiáš, Boží Syn, a aby ste vierou mali život v jeho mene.“ Úvod a záver teda tvoria akúsi jednotu, súvisiace pojmy, ktoré ohraničujú všetko, o čom sa v knihe hovorí. Toto prepojenie poukazuje na hlavný cieľ Evanjelia podľa Jána: *Ľudia môžu byť spasení vierou v Ježiša Krista ako svojho Spasiteľa.*

APLIKÁCIA ■ Ako sa zmenil tvoj život, keď si sa stal(a) synom alebo dcérou Boha?

OPAKUJÚCE SA TÉMY – VIERA A NEVIERA

¹⁶Ved' Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nik, kto verí v neho, nezahynul, ale mal večný život. ¹⁷Lebo Boh neposlal Syna na svet, aby svet odsúdil, ale aby ho spasil. ¹⁸Kto verí v neho, nie je odsúdený. Kto neverí, už je odsúdený, pretože neuveril v meno jednorodeného Božieho Syna. ¹⁹Súd je v tom, že svetlo prišlo na svet, ale ľudia milovali väčšmi tmu než svetlo, lebo ich skutky boli zlé. ²⁰Ved' každý, kto robí zle, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby jeho skutky nevyšli najavo. ²¹Kto však koná pravdu, ide na svetlo, aby sa ukázalo, že jeho skutky sú vykonané v Bohu.“ (Ján 3,16–21)

Ako uvedené texty opakujú tému viery a neviery z prológu?

Ján 3,16–21

Ján 9,35–41

Ján 12,36–46

OSOBNÉ
ŠTÚDIUM

Zdá sa, že v Jánovom evanjeliu sú ľudia rozdelení na dve veľké skupiny: na tých, ktorí veria v Ježiša a prijímajú Ho ako Mesiáša, a na tých, ktorí sa napriek príležitosti uveriť rozhodnú neveriť.

Jedenásť učeníkov patrí do prvej skupiny, rovnako ako mnoho ďalších: Nikodém (ktorý prichádza k viere postupne), žena pri studni alebo človek slepý od narodenia. V druhej skupine sú farizeji a veľkňazi, ľudia pri zázraku nasýtenia piatich tisícov a dokonca aj jeden z učeníkov, Judáš.

Je zaujímavé, že podstatné meno viera (grécky *pistis*) sa v Evanjeliu podľa Jána nevyskytuje ani raz. Avšak sloveso veriť (*pisteuó*) sa objavuje 98-krát, v porovnaní s celkovým počtom 241-krát v celej Novej zmluve! Otázka viery je u Jána skutočne dôležitou témou. Použitie slovesa (veriť) namiesto podstatného mena (viera) môže poukazovať na aktívny, dynamický zmysel toho byť kresťanom. Veriť v Ježiša je niečo, čo robíme, a to sa prejavuje v spôsobe nášho života, nielen v prijatej vierouke. Ako vieme, aj diabol verí v Ježiša (pozri Jak 2,19).

U Jána je hlavným rozdielom medzi ľuďmi z oboch vyššie uvedených skupín spôsob ich postoja k Ježišovi. Veriaci alebo tí, ktorí uveria, sú voči Nemu otvorení, aj keď ich napomína alebo karhá. Neutekajú od Ježiša, naopak, prichádzajú k Nemu. On je Svetlo, ktoré na nich svieti. A prostredníctvom viery a dôvery sa stávajú Božími deťmi.

Naopak, neveriaci zvyčajne prichádzajú k Ježišovi, aby s Ním bojovali. Predstavujú ich tí, ktorí milujú skôr tmu ako svetlo. Nie sú ochotní prijímať Jeho výroky a všetko Jeho konanie vnímajú ako porušovanie starých tradícií. Ježiš nespĺňa ich očakávania. Súdia, posudzujú a odsudzujú Ho namiesto toho, aby nechali Jeho Svetlo merať a súdiť ich. Tento postoj sa opakovane objavoval u náboženských vodcov, ktorí mali byť ako duchovní vodcovia vlastne prví, čo Ježiša prijímú.

- Akým spôsobom prežívaš svoju vieru v Ježiša? V čom je to iné ako len rozumovo prijať, že On je Mesiáš? Prečo je dôležité uvedomovať si tento rozdiel? (Pozri Mat 7,21–23.)

APLIKÁCIA

OPAKUJÚCE SA TÉMY – SLÁVA

¹Keď to Ježiš povedal, zdvihol oči k nebu a hovoril: „Otče, prišla hodina; osláv svojho Syna, aby Syn oslávil teba. ²A ako si mu dal moc nad každým telom, tak nech on dá večný život všetkým, ktorých si mu dal. ³A večný život je v tom, aby poznali teba, jediného, pravého Boha i toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista. ⁴Ja som ťa oslávil na zemi tým, že som dokonal dielo, ktoré si mi dal vykonať. ⁵A teraz ty, Otče, osláv ma u seba slávou, ktorú som mal pri tebe, skôr ako povstal svet! (Ján 17,1–5)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Uvažuj o úvodnom texte (Ján 17,1–5). Čo mal Ježiš na mysli, keď povedal „Otče, prišla hodina; osláv svojho Syna, aby Syn oslávil teba“?

Včera sme sa zamerali na pozemskú, ľudskú líniu príbehu Evanjelia podľa Jána, ktorej stredom je zápas človeka o pochopenie, kto je Ježiš a aký máme mať k Nemu vzťah. Dnes sa zameriame na božskú, kozmickú líniu príbehu, o ktorej sa hovorí u Jána.

Prológ sa začína práve vesmírnou dejovou líniou. Ježiš je predstavovaný ako božský Syn Boží, Stvoriteľ vesmíru. Opäť platí, že všetko, čo kedysi neexistovalo, ale vzniklo, začalo existovať iba prostredníctvom Ježiša. „Ním vzniklo všetko a bez neho nevzniklo nič z toho, čo jestvuje.“ (Ján 1,3) Táto správa pokračuje zdôraznením slávy Toho, ktorý sa vďaka vteleniu stal ľudskou bytosťou (Ján 1,14). Ján používa výrazy sláva (*doxa*: jas, lesk, sláva, česť) a oslavovať (*doxazó*: chváliť, ctiť, vychvalovať, oslavovať), aby opísal prijatie slávy od ľudí a prijatie slávy od Boha.

U Jána je myšlienka oslavy Ježiša spojená s konceptom „Jeho hodiny“, ktorá vyjadruje čas a udalosť Jeho smrti (porovnaj s Ján 2,4; 7,30; 8,20; 12,23–27; 13,1; 16,32 a 17,1). Kríž sa stáva „Jeho hodinou“, ktorá je súčasťou Ježišovho oslávenia.

Táto myšlienka je pomerne paradoxná, pretože ukrižovanie bolo v starovekom rímskom svete najhanebnejším a najponižujúcejším spôsobom popravy. Tento neveriteľný kontrast – Boh na kríži – ilustruje prelínanie ľudského príbehu s príbehom Boha.

Z ľudského pohľadu Ježiš zomrel v agónii ako opovrhovaný zločinec, ktorý vo svojej slabosti kričal: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ Na túto ľudskú, temnú stranu kríža sa sústreďujú predovšetkým Matúš a Marek (Mat 27,46; Mar 15,34).

Slávnú a oslávenú stranu kríža predstavujú najmä Lukáš a Ján (Luk 23,32–47; Ján 19,25–30). Je to miesto spásy a milosrdenstva, kde sa Boží Syn vydáva svojmu Otcovi.

Je v tom kus irónie: Najväčšia sláva Boha sa prejavuje v Jeho najväčšej hanbe a v najväčšom ponížení – v tom, že práve On nesie hriechy celého sveta.

APLIKÁCIA ■ Ako rozumieš skutočnosti, že na to, aby nás Ježiš zachránil od hriechu, bola potrebná taká drastická vec, ako bol sám Boh na kríži? Čo nám to vypovedá o obludnosti hriechu?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Cesta lásky* si prečítajte kapitolu „Najväčší dar ľudstvu“ (DA 19–26; CL 9–14).

„Pán Ježiš Kristus, Božský Syn, existoval od večnosti ako jedinečná osoba a predsa jedno s Otcom. Bol neprekonateľnou a nepominuteľnou slávou neba. Bol veliteľom nebeského zboru a prijal chválu a česť anjelov ako svoje právo. Nebola to Božia lúpež. Vyhlasuje: „²²Hospodin ma vytvoril na začiatku svojho diela, pred svojimi dávnymi skutkami. ²³Od večnosti som ustanovená, od začiatku, prv ako povstala zem. ²⁴Ešte neboli priepastné hlbiny, zrodila som sa, keď ešte neboli pramene bohaté na vodu. ²⁵Predtým, ako boli umiestnené vrchy, prv ako kopce som sa zrodila, ²⁶kým neutvoril zem, priestranstvá a prvotný prach sveta. ²⁷Keď upevňoval nebesia, bola som tam, keď vymedzoval obzor nad hlbunami.“ (Prísľ 8,22–27) Svetlo a sláva sú obsiahnuté v pravde, že Kristus bol jedno s Otcom predtým, ako boli položené základy zeme. Je to svetlo, ktoré osvetľuje temné miesta a tie sa stávajú Božou pôvodnou slávou. Táto pravda, sama osebe nekonečná a tajomná, vysvetľuje iné tajomstvá a inak nevysvetliteľné pravdy, keď sa považujú za posvätné vo svetle nedostupnosti a nepochopiteľnosti.“ (5BC 1126)

„Ježiš povedal: Ja, keď budem povýšený zo zeme, *pritiahnem všetkých k sebe*. (Ján 12,32) Kristus sa musí hriešnikovi zjaviť ako Spasiteľ zomierajúci za hriechy sveta, lebo len pri pohľade na Božieho Baránka na golgotskom kríži sa nám začína v mysli vyjavovať tajomstvo vykúpenia a Božia dobrota nás vedie ku pokániu. Kristus svojou smrťou za hriešnikov prejavil nepochopiteľnú lásku a pohľad hriešnika na túto lásku mu obmäkčuje srdce, dojíma myseľ a v duši prebúdza pokoru. ... Každá ich [ľudská] snaha o nápravu podnietená úprimnou túžbou po správnom konaní je však prejavom Kristovej príťažlivej moci v nich. V ich dušiach pôsobí im neznámy vplyv, prebúdza sa svedomie a mení sa aj vonkajší život. Keď Kristus usmerní ich pohľady na svoj kríž, aby videli Toho, ktorého prebodli ich hriechy, svedomie si začína uvedomovať Božie prikázania. Zjavne poznávajú svoju bezbožnosť, hlboko v dušiach zakorenení hriech.“ (SC 26.27; CK 19)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Čo viedlo Jána k tomu, aby začal hovoriť o Ježišovi najprv ako o Stvoriteľovi? Čo sa z toho dozvedáme o dôležitosti stvorenia v celej teológii? Prečo je potrebné, aby sme správne chápali príbeh stvorenia, ako je zjavený v Písme?
2. Porozmýšľajte o otázke položenej na konci nášho nedelného štúdia. Čo sa stane s krížom, ak namiesto toho, aby na ňom zomrel večný Boh, umiestnime na neho stvorenú bytosť? O čo by sme prišli, ak by Ježiš bol kýmkoľvek iným, len nie večný Boh?